

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

прийняла постанову, в якій схвалено досвід організації експериментальної роботи у Львівському центрі, й ухвалила ряд рекомендацій щодо подальшого розгортання і посилення експериментальної діяльності з упровадженням у практику результатів досліджень.

За весь період діяльності Львівського центру за результатами досліджень опубліковано понад 2000 наукових праць, серед них 30 одноосібних і колективних монографій, 8 збірників наукових праць, 25 підручників, 79 навчальних посібників і 34 навчально-методичні посібники.

У даний час науковці Центру зосередились на дослідженні нової теми:

“Теоретичні і методичні засади професійно-

технічної підготовки кваліфікованих робітників за професіями, що користуються сталим попитом на ринку праці” з таких напрямів: теоретико-методичні засади гуманітарної освіти в контексті професійної підготовки фахівців сфери обслуговування; психологічне забезпечення професійної підготовки конкурентоздатних фахівців; теоретичні та методичні засади природничо-математичної підготовки кваліфікованих робітників; теоретично-методичні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців на основі інтегративного підходу; теоретико-методологічної засади організації підготовки робітничих кадрів з актуальних професій.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2010

УДК 378.147:371.38

Віктор Мадзігон, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості АПН України, м. Київ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюється актуальна проблема необхідності на сучасному етапі підготовки підприємців у системі неперервної економічної освіти, в навчанні учнівської та студентської молоді, які набули знання з економічних курсів зможуть використовувати в практичній діяльності на ринку праці в різних галузях суспільних потреб для піднесення добробуту держави і суспільства.

Ключові слова: підприємці, підприємництво, професійні компетентності, підприємницька діяльність.

В статье освещается актуальная проблема необходимости на современном этапе подготовки предпринимателей в системе непрерывного экономического образования, в учебе ученической и студенческой молодежи, какие приобретенные знания из экономических курсов смогут использовать в практической деятельности на рынке труда в разных отраслях общественных потребностей для поднесения благосостояния государства и общества.

Ключевые слова: предприниматели, предпринимательство, профессиональные компетентности, предпринимательская деятельность.

In the article the issue of the day of necessity is illuminated on the modern stage of preparation of businessmen in the system of continuous economic education, in the studies of student's and student young people, what purchased knowledge from economic courses will be able to use in practical activity at the market of labour in different industries of public necessities for presentation of welfare of the state and society.

Key words: businessmen, enterprise, are professional to the competence, entrepreneurial activity.

Актуальність проблеми. В умовах формування ринкового господарства, інституціональних змін в економіці України, радикальних змін у відносинах власності проблема становлення і розвитку підприємництва набуває неабиякого значення. Актуальність дослідження проблем розвитку та становлення підприємництва посилюється також і тим, що повільність та суперечливість просування України шляхом ринкових реформ значною мірою зумовлені саме недооцінкою ролі та значення всебічної підготовки в системі освіти до

підприємницької діяльності випускників ВНЗ як структуроутворюючого елемента ринкової економіки.

Перші роки проведення економічної реформи в Україні довели, що організація виробництва для споживання, раціонального використання виробничих ресурсів неможливі без послідовного переходу до ринкової економіки та підготовки до ринку праці фахового підготовлених підприємців-маркетологів, менеджерів, які б своїми високими професійними компетенціями сприяли розвитку та становлення виробництва, сфери послуг у всіх

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

видах людської діяльності, як відзначають учені Я. Плоткін та В. Дубоделова в [13].

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі присвячено і випущено друком у світ значну кількість науково-методичної літератури, яка висвітлює питання підприємництва як напрям людської діяльності, до них слід віднести роботи З. Варналій, В. Сизоненко [1], М.В. Вачевський, В.М. Мадзігон [2], М.М. Єрмошенко [4], І.Р. Михасюк [9], В.М. Ковальчук [6], С.А. Давимука [3], Й.М. Петрович, Г.М. Захарчин [14], М.І. Маниліч, І.В. Губатюк [10], І.Р. Михасюк, І.М. Бернацький [9], С.В. Мочерний, Л.О. Каніщенко, О.А. Устенко [11] та інші автори, роботи яких використовуються в навчальному процесі.

Мета статті. Дослідити необхідність вивчення підприємницької діяльності в процесі безперервної економічної освіти, починаючи із загальноосвітньої школи, професійно-навчального закладу та ВНЗ, де випускник ВНЗ зможе отримати поступово високий рівень якості освіти та належний рівень професійних компетентностей як цього вимагають нормативи щодо Болонського процесу довгострокової політики, спрямованої на розвиток суспільства, подальшого процвітання держави та перспективи розвитку людського потенціалу. Одним із тих напрямів є удосконалення безперервної впродовж життя системи освіти. Дивлячись у майбутнє, ми розуміємо, що світове співтовариство зазнає стрімких змін. Зростає потреба в адаптації різних систем вищої освіти, їх конкурентоспроможності, а також можливості відповідати належним чином на виклики глобалізації, як відзначено в [8]. У цьому аспекті і полягає сутність нашого дослідження – підготовки на високому професійно-фаховому рівні підприємців до сучасних конкурентних умов ринкової економіки до ринку праці.

Вклад основного матеріалу. Одним з основних напрямів, що забезпечують динамізм у розвитку економіки і виведення її на ринковий шлях, є активізація підприємницької діяльності та підготовка підприємців у системі безперервної освіти починаючи в загальноосвітніх школах, ліцеях, коледжах вивчення основ економіки, маркетингу і підприємництва, а в професійно-технічних навчальних закладах вивчення спеціалізації за класифікатором професій, який призначений для застосування центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, роботодавцями України, всіма суб'єктами господарювання під час запису про роботу в трудові книжки працівників, як відзначено в [7].

Підприємництво – це здійснення сміливих,

важливих і складаних проєктів. Підприємництво – це готовність взяти на себе ризик, пов'язаний з реалізацією нових ідей. Саме підприємництво, яке асоціюється з поняттями “динамізм”, “ініціатива”, “сміливість”, перетворює в реальність нові цікаві ідеї.

Підприємницька діяльність – це перш за все інтелектуальна діяльність енергійної та ініціативної людини, яка володіє повністю або частково будь-якими матеріальними цінностями і використовує їх для організації бізнесу та управління ним.

Для розв'язання проблем економічного і соціального розвитку України на сучасному етапі становлення ринкової економіки слід посилити увагу держави до розвитку підприємницької діяльності, насамперед малого підприємництва, формування відповідної державної політики щодо підтримки освітніх програм підготовки підприємців у закладах безперервної системи освіти, учнівської та студентської молоді.

Що таке підприємництво? Хто такий підприємець? Ці та інші запитання виникають у молоді, яка після закінчення навчання хоче розпочати свою справу на основі власних або відомих ідей, реалізація яких може принести в майбутньому вигоду.

На перше з поставлених запитань можлива така відповідь. З переходом України до ринку підприємництво розглядається як організаційно-економічне і соціально-психологічне явище, що характеризується науково-технічним, комерційним, організаційним і винахідницьким новаторством.

Як відзначають М. Вачевський та В. Мадзігон в [2], що поряд з такими факторами виробництва, як земля, праця та капітал, економіка вивчає також підприємництво. Наявність вільного підприємництва є однією з визначальних ознак ринкової економіки. Тема “Підприємництво” розкриває суть цієї категорії, з'ясовує умови та функції підприємницької діяльності, характеризує основні її форми.

Отже, **підприємництво** – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, надання послуг і торгівлі з метою одержання прибутку.

У сучасних джерелах інформації вчені висловлюють припущення, що “підприємництво” і “бізнес” тотожні розуміння. Але підприємництво – все таки особливий вид бізнесу. Практична мета підприємництва – вилучення не просто доходу, а отримання надприбутку. Ось, що відрізняє підприємницьку діяльність від бізнесу, який має завдання отримати тимчасову вигоду.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Підприємницька діяльність включає виробничу, комерційну, торговельну, закупівельну, посередницьку, інвестиційну, консультаційну, фінансову, науково-навчальну, та надання послуг юридичних, навчальних, лікувальних, туристичних, сфери харчування, торгівлі та інших видів діяльності.

Підприємницька діяльність ґрунтується на мобілізації коштів (фінансів), трудових, матеріальних, інформаційних та інтелектуальних ресурсів (базова основа); організації виробництва, матеріально-технічного забезпечення і збуту, маркетингу і реклами (організаційна основа); новаторстві, що включає винахідництво використання нових ідей на творчій основі і кон'юнктурі (творча основа). Більшість видів підприємницької діяльності відносяться до так званого малого підприємництва, яке має розвиток у всіх сферах людської діяльності [13].

Відзначені види підприємницької діяльності вимагають особливої підготовки учнівської та студентської молоді до цієї діяльності, мати відповідні професійні компетенції до певного виду діяльності, знання з економіки, менеджменту та маркетингу, фінансово-кредитної системи, суті і функції грошей, видів власності в ринковій системі господарювання, економічні основи ціни, значення державного бюджету, систему податків та зборів, банківську систему, нормування праці, види заробітної плати та її сутність, виробництво та споживання, стандартизацію, диференціацію та якість товару в процесі виробництва, основи менеджменту та маркетингу, страхову справу, інноваційну діяльність, економіку сільського господарства, циклічні коливання в економіці, економіку і державне регулювання, світове ринкове господарство та глобальні економічні проблеми.

Безперечно, важливими є знання, вміння та навички, які молодь набуває в процесі навчання в школі, професійному середньому закладі та ВНЗ. Набуті знання – основа формування в майбутніх підприємців галузей людської діяльності професійних компетенцій, що пов'язано з багатьма чинниками, оскільки підприємницька компетенція дає підставу визначити готовність випускника навчального закладу чи ВНЗ до життя, його подальшого розвитку й активної участі в діяльності суспільства [11].

І тому підготовка та формування підприємницьких здібностей у майбутніх підприємців уже нині вимагає впровадження в зміст освіти з економічних дисциплін, введення нових напрямів навчання підприємницької діяльності в тих напрямках, які нами відзначено.

Недооцінку підготовки молоді до підприємницької діяльності та розвитку підприємництва, ігнорування його економічних і соціальних можливостей протягом майже всіх років незалежності, реформаційних перетворень можна кваліфікувати як великий стратегічний прорахунок, який також поглибив кризу економіки України в цілому.

Аналіз реальних процесів розвитку підприємництва та фахової підготовки підприємців в Україні, реалізації урядових дій щодо його підтримки показує, що головною причиною, яка стримує подальший розвиток підприємництва, є несформованість у країні ефективної законодавчо закріпленої державної політики розвитку підприємництва. Свідченням неефективності діяльності органів державної влади у сфері розвитку підприємництва в Україні є, насамперед, зниження темпів зростання кількості діючих малих підприємств і чисельності працюючих у них, посилення процесу "тінізації" суб'єктів малого підприємництва. Цей процес відбувається в зв'язку з великим навантаженням на приватний сектор.

Як може мале підприємство, що має досить незначний дохід сплачувати всі податки і обов'язкові платежі відповідно до чинного законодавства, не порушуючи його? Звичайно для багатьох з них це реально неможливо. А це своєю чергою призводить до занепаду підприємництва та до значних втрат держави. Єдиним виходом для приватників є або приховування своїх прибутків, тобто ухилення від сплати податків, або (при умові дотримання чинного законодавства) працювати по принципу "що заробив, те і віддав". Зрозуміло, що такий перехід подій не влаштовує нікого. Тому в даній ситуації важливим завданням держави є допомогти, підтримати та стимулювати малий бізнес.

Розв'язання існуючих проблем розвитку підприємництва в Україні потребує нових підходів до сприяння розвитку підприємству. По-перше, завдання полягає в тому, щоб суттєво підняти роль і місце підприємництва в економічному процесі суспільства, а саме – забезпечити протягом найближчих років у структурах зазначеного сектору зайнятість на рівні 25 – 30 % дієздатного населення та виробництво до 25% ВВП.

По-друге, підприємству треба вчити починаючи із шкільної парти, професійно-технічних училищах, яких в Україні нараховується біля 500 закладів у них навчається близько 500 тисяч учнів і слухачів, з них 478 тисяч це випускники загальноосвітніх шкіл, близько 18 тисяч прийшли з направленнями служби

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

зайнятості, 5 тисяч працюють на виробництві та підвищують свою кваліфікацію. Щорічно навчальні заклади направляють на виробництво та в сферу послуг більше чверті мільйона випускників, як відзначає В. Кремень в [5].

ВНЗ дають високий рівень професійних компетенцій, відповідну якість освіти і знань, які повинні відповідати Болонському процесу. Однією з проблем, на розв'язання яких спрямовані зусилля Уряду України, є вдосконалення безперервної впродовж життя системи освіти. Дивлячись у майбутнє ми розуміємо, що світове співтовариство зазнає стрімких змін. Зростає потреба в адаптації різних систем вищої освіти, їх конкурентоспроможності, а також можливості відповідати належним чином на виклик глобалізації.

Освіта має бути спрямована на повний розвиток особистості, зміцнювати повагу до прав людини, основних свобод і миру, давати змогу усім людям брати активну участь у побудові вільного і рівноправного суспільства. Академічна спільнота є одним з найважливіших органів, які утверджують і переносять з покоління в покоління інтелектуальні та культурні цінності. Вищі навчальні заклади мають функції і завдання як державні, так і міжнаціональні, відзначено К. Левківським в [8, 4].

Ця тема є досить актуальною на сьогоднішній день. Тому їй дослідженню присвячено дуже багато статей, наукових робіт та інших праць, які висвітлюють специфіку розвитку підприємництва, підготовки до цієї діяльності фахівців з відповідним рівнем професійних компетентностей, щодо проблеми ефективної їх діяльності, проблеми фінансового забезпечення, проблеми оподаткування та інші фінансово-економічні аспекти. Але, слід зазначити, що значним прорахунком є те, що наукові дослідження з проблем оподаткування суб'єктів малого підприємництва переважно зводяться до аналізу положень зарубіжного і вітчизняного податкового права, їх узагальнення та розробки конкретних пропозицій з вдосконалення податкового законодавства. Тобто вивчається зарубіжний досвід, на базі якого пропонують моделі розвитку, системи та принципи оподаткування малого бізнесу нашої країни. Але ж зрозуміло всім, що нашу країну неможливо прирівняти до країн з високорозвиненою ринковою економікою, а тому і неправильним буде застосування їхніх моделей. Потрібно вивчити весь процес функціонування цих моделей, специфіку розвитку бізнесу в цих країнах, проаналізувати всі можливі наслідки, позитивні і негативні сторони проведення певної політики в

нашій країні, збалансувати потреби держави з потребами малих підприємств.

Однак проблема розвитку приватного сектора економіки, підприємництва вимагає постійного вивчення, вдосконалення підходів до цієї діяльності [10].

Реалізація моделі формування професійної фахової компетентності в майбутніх підприємців у процесі безперервної системи освіти, потребує наукового управління, використання менеджменту, пристосування до сучасних умов економічної системи демократизації та гуманізації загальноосвітньої школи. Підвищити навчально-виховний процес на якісно новий рівень неможливо без високого рівня професійної готовності тих, хто безпосередньо запроваджує в життя підприємницьку діяльність. Будь-яка перебудова навчання – процес складний і неоднозначний, зокрема, підхід до розробки і впровадження в навчальний процес нових програм, підручників, посібників, апробовані технології навчання. Сучасна освіта в своєму розвитку підійшла до такого рівня, що потрібен і новий напрямок думок і новий підхід навчання, на основі нових розробок для підготовки учнівської та студентської молоді до підприємництва, вдосконалення господарської діяльності [4].

Актуальні питання розвитку професійних компетенцій у системі професійної підготовки педагогів та освіти досліджували А. Алексюк, Н. Бібік, В. Бондар, А. Бойко, Н. Дічек, М. Вачевський, В. Караковський, Л. Карпова, А. Маркова, О. Мороз, В. Максимова, А. Нікудліна, В. Онищенко, І. Прокопенко, О. Пехота, А. Павленко, О. Пометун, О. Савченко, П. Худоминський, Р. Шакуров та інші. Разом з тим, не зважаючи на значні успіхи вчених у цій галузі, питання формування професійних здібностей, компетентностей у підприємців та підготовки до підприємницької діяльності учнівської та студентської молоді в умовах ринкової економіки є актуальним й перспективним. Сьогодні стає реальним і необхідним навчання та підготовка в системі освіти підприємців до потреб суспільного виробництва, виробництва до науки. Розв'язання цієї проблеми базується на всебічному розвитку підприємництва у всіх галузях людської діяльності.

Для успішної практичної реалізації будь-якої господарської задачі в умовах ринкової економіки, коли в основу дальшого функціонування різних форм власності покладено розвиток науково-технічного прогресу і вдосконалення господарського механізму, виникає потреба підготовки спеціалістів, готових до роботи в сучасних умовах ринкової конкурентної економіки,

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

виникає потреба в підготовці педагогів із знаннями економіки, маркетингу, менеджменту та інших економічних напрямків людської діяльності [3].

Таким чином, виникає суперечність між вимогами суспільства та наявним науковим підходом підготовки підприємців – фахівців з відповідним високим рівнем професійних компетентностей до праці в умовах ринкової економіки. Це і зумовило вибір теми наукового дослідження: **“ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ПІДПРИЄМЦІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ”**.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення теоретичних і практичних концепцій, дальшого розвитку приватного сектора, підприємництва в умовах трансформації економіки України відносно до встановлення різних форм власності в ринкових відносинах і важливого фактору національного відродження і розвитку України. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови нової системи навчання майбутніх підприємців з формування високих професійних компетентностей у системі безперервної освіти та розробити для цього навчальні програми, підручники і посібники для учнів загальноосвітньої школи, професійно-технічних училищ та ВНЗ в ринкових відносинах, і важливого чинника національного розвитку України.

У відповідності з метою дослідження повинні бути розв’язані наступні основні задачі:

- розкрити історичний розвиток підприємництва в Україні та основні функції підприємництва;
- показати напрями підприємницької шкільної освіти в розвинутих країнах Європи;
- висвітлити теорію менеджменту і маркетингу як методологію економічної освіти;
- обґрунтувати сучасні концепції підготовки професійної компетентності підприємців у системі безперервної економічної освіти;
- запропонувати шляхи і засоби державного регулювання розвитку підприємницької діяльності, розвитку малого підприємництва в Україні;
- показати реалізацію економічної освіти молоді в розвитку та становленні малого підприємництва.

Об’єктом дослідження – процес професійної підготовки майбутніх підприємців до трудової діяльності в умовах ринкової економіки.

Предмет дослідження – педагогічні умови, форми і методи формування професійних здібностей (компетентностей) у майбутніх підприємців приватного сектора економіки в Україні.

Концепція дослідження. В основу

розробленої концепції формування початково-пізнавальної активності учнівської та студентської молоді покладені фундаментальні положення психології, дидактики, теорії виховання, філософії освіти, теорії пізнання та теорії систем. Необхідність використання навчання з основ економіки, маркетингу та менеджменту розглядається в контексті виявлення характерних особливостей навчально-виховного процесу як складової пізнання й розвитку особистості до підприємницької діяльності. Оскільки шлях розвитку суспільства – це систематичне розв’язування різноманітних завдань у ринковій економіці (наприклад на сучасному етапі знання з економіки та маркетингу і менеджменту розв’язують такі основні проблеми суспільства – виробництво і споживання, фінанси і податки, приватизація і ринок, інтелектуальна власність і інноваційні процеси людської діяльності, роль держави в економіці і глобальні проблеми економіки), то, відповідно, й формування професійних здібностей (компетентностей) в майбутніх підприємців повинно моделювати діалектику пізнання шляхом постановки й розв’язання завдань. Це наближає навчання майбутніх підприємців до реалій нинішньої ринкової економіки і розвитку суспільства. Воно охоплює низку підсистем, які в єдності забезпечують поетапне формування високих професійних компетентностей підприємців на основі навчально-пізнавальної активності студентів від репродуктивних, репродуктивно-пошукових до творчих методів навчання та трудової діяльності на ринку праці.

Висновки. Для розвитку підприємництва в нових умовах господарювання необхідно вести цілеспрямовану підготовку молоді в навчальних закладах збагачуючи її знаннями економіки, розвиваючи її творчість, які згодом ляжуть в основи підприємницької діяльності.

Отже, підприємництво діє в різних сферах виробництва і здійснюється як окремою приватною особою, так і групами людей, щоб створювати матеріальні блага та добиватись якнайбільших прибутків. Сам розвиток підприємництва прямо залежить від підготовлених до цієї діяльності фахівців з високим рівнем професійних компетентностей, без яких неможливе нормальне використання ресурсів та реалізація продукції виробництва. Крім цього широке використання сучасних концепцій менеджменту та маркетингу.

1. Варналій З.С., Сизоненко В.О. Основи підприємницької діяльності. Підручник. Для учнів 10

АНДРАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

– 11 кл. /З.С. Варналій, В.О. Сизоненко. – К.: Знання України. – 2004. – 404 с.

2. Вачевський М.В., Мадзігон В.М. *Основи економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10 – 11 – 12 класів.* /М.Вачевський, В.Мадзігон. – К.: Педагогічна думка. – 2007. – 612 с.

3. Давимука С.А. *Теоретико-методологічні аспекти приватизації і механізми її реалізації в Україні* /С. Давимука. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України. – 1998. – 399 с.

4. Єрмошенко М.М. *Маркетинговий менеджмент* /М. Єрмошенко. – К.: НАУ. – 2001. – 204 с.

5. Кремень В.Г. *Освіта у XXI столітті* //Шлях освіти. – 2003. – №2. – С. 2 – 4.

6. Ковальчук В.М. *основи ринкової економіки. Підручник для середніх шкіл та професійних училищ.* /Ковальчук В.М. – Тернопіль, 1992. – 190 с.

7. *Класифікатор професій.* – К.: КНТ, 2009, – 512 с.

8. Левківський К.М., Логвін З.І., Губерська Н.Л. *Збірник нормативних актів щодо Болонського процесу.* /Уклад.: Левківський К.М., Логвін З.І., Губерська Н.Л. – К.: ПТЗО, 2008. – 120 с.

9. Михасюк І.Р., Бернацький І.М. *Українське підприємництво в умовах глобалізації*. /І. Михасюк, І. Бернацький. – Львів. Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка. – 2008. – 56 с.

10. Маниліч М.І., Губатюк І.В. *Основи ринкового механізму господарювання. Навчальний посібник* /М. Маниліч, І. Губатюк. – К.: – 1992. – 174 с.

11. Мочерний С.В., Каніщенко Л.О., Устенко. *Короткий курс економічної теорії. Навчальний посібник* /Тернопіль “Економічна думка”. – 2000. – 324 с.

12. Ніколаєнко С.М., Чижевський Б.Г. *Стан та перспективи розвитку професійно-технічної освіти в Україні.* /Ніколаєнко С.М., Чижевський Б.Г. – К.: Парламентське видавництво, 2003. – 171 с.

13. Плоткін Я.Д., Дубодєлова А.В. *Підприємство про підприємництво. Зарубіжний досвід.* /Плоткін Я.Д., Дубодєлова А.В. – Львів, “Вільна Україна”, – 1993. – 142 с.

14. Петрович Й.М., Захарчин Г.М., Терєбух А.А. *Організація підприємництва в Україні. Навчальний посібник* /Петрович Й.М., Захарчин Г.М., Терєбух А.А. – Львів. Оксарт, – 2000. – 320 с.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2010

УДК 378.12

Андрій Литвин, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу природничо-математичних дисциплін Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти АПН України

АНДРАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Розкрито специфіку навчання дорослих, актуалізується його важливість у зв'язку з потребами ринку праці. Пропоновані підходи можуть бути застосовані у вищих навчальних закладах, а також у системі перепідготовки і підвищення кваліфікації.

Ключові слова: андрагогіка, неперервна освіта, навчання дорослих, професійна підготовка.

Раскрыта специфика учебы взрослых, актуализируется его важность в связи с потребностями рынка труда. Предлагаемые подходы могут быть применены в высших учебных заведениях, а также в системе переподготовки и повышения квалификации.

Ключевые слова: андрагогика, непрерывное образование, учеба взрослых, профессиональная подготовка.

The specific thing of adults' teaching reveals. Its importance is really topical in connection with the necessities of labour-market. The pedagogical approach offered by the author are used in the highest educative institution and in the system of the retraining and rising qualification also.

Key words: andragogy, adults' teaching, lifelong learning, vocational training.

Постановка проблеми. У зв'язку з постійним ускладненням техніки і технології виробничих процесів ринок праці ставить нові, щораз вищі, вимоги до інтелекту фахівця, його мобільності та гнучкості. Стрімко зростають запити на перенавчання великої кількості виробничого персоналу, підвищення кваліфікації працівників усіх галузей економіки та сфери послуг. Це потребує пошуку принципово нових рішень щодо наступності та цілісності професійної підготовки, постійного оновлення змісту неперервної освіти,

впровадження інноваційних технологій, посилення індивідуального підходу, розвитку форм і методів навчання. Загострення проблеми перепідготовки і перекваліфікації трудового потенціалу зумовлює актуальність дослідження процесу навчання дорослих як вже сформованих особистостей, виявлення психолого-педагогічних основ навчання на різних етапах зрілості людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи вітчизняних і закордонних науковців (Б.Г. Ананьєв, Б.М. Бім-Бад, С.І. Болтівець, С.Г. Вершловський, О.С. Гозман, А.Г. Козлова,